

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และจำเป็นจะต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้พัฒนาก้าวหน้าตลอดเวลา เพราะการศึกษาเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญในการพัฒนากำลังคนอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง การให้การศึกษาอย่างถูกต้องและมีคุณภาพ ช่วยให้ผู้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและครบคลุมไปถึงคุณค่าทางด้านการสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่ฝังงอแก่บุคคล ส่วนในด้านประเทศชาตินั้นมีความสำคัญในการบริหารงานตามโครงการ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่างๆ ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและความสามารถของกำลังคนที่มีอยู่เป็นอย่างมาก ดังนั้นการฝึกอบรมให้การศึกษาและการใช้กำลังคนในทางที่ถูกต้องจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานตอนหนึ่งว่า "การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ" (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช, 2520)

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการจัดการศึกษาในระดับกลาง สำหรับพัฒนากำลังคนส่วนใหญ่ของประเทศ ที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจน

เทคโนโลยีของประเทศโดยส่วนรวม จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กล่าวว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาหลังประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดเพื่อให้แก่บุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2520)

ปัจจุบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย ทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้จัดดำเนินการมา 12 ปี และ 9 ปี เป็นลำดับ ต่างก็จัดว่าเป็นหลักสูตรที่จบในตัวเอง ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรต้องประกอบอาชีพได้ และเป็นคนดีของสังคม เพราะหลักสูตรได้มุ่งเน้นพัฒนาบุคลิกภาพของคนไทยในอนาคตเป็นสำคัญ จุดหมายของหลักสูตรมุ่งเน้นการพัฒนาคน ซึ่งมีได้มุ่งเพียงแต่ด้านวิชาการ แต่มุ่งในทุกๆ ด้าน... โดยเฉพาะอุปนิสัยในการทำงาน อาจกล่าวได้ว่าเป็นสามัญศึกษานิยมปรัชญาในด้านการวางพื้นฐานวิชาชีพ (กมล สุดประเสริฐ, 2527) การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะอำนวยให้เกิดผลสำเร็จดังจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับผู้สอนที่มีคุณภาพแล้ว ผู้บริหารหรือครูใหญ่ยังเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง (เอนก หิรัญ, 2522) งานวิชาการของโรงเรียน ในด้านการจัดการเรียนการสอน ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ ที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา หรือเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรต้องการ (อุดม ปัญญา, 2528)

การศึกษาจะเกิดผลดีมีคุณภาพ ตามความมุ่งหมายที่วางไว้ย่อมขึ้นอยู่กับกระบวนการของการจัดดำเนินการของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการนำนโยบาย นำหลักสูตรไปปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาเด็กโดยตรง และโรงเรียนจะดำเนินการเสร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับการบริหาร การนิเทศการสอน การบริหารและการจัดการของโรงเรียนเป็นสำคัญ (หน่วยศึกษานิเทศ, 2530) แต่การจัดการสอนตามหลักสูตรต้องมีปัญหาอย่างมากเหตุเกิดจากครูส่วนใหญ่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน แม้จะใช้หลักสูตรมานานพอสมควรแล้วก็ตาม จากการติดตามผลการใช้หลักสูตร

ทั้ง 2 ระดับ ของกรมสามัญศึกษา พบว่าโรงเรียนมีปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สภาพการปฏิบัติการสอนของครู-อาจารย์ ภายในโรงเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน (กองแผนงาน, 2528)

การศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษา วิชาพลศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญวิชาหนึ่ง ดังจะเห็นได้จาก การให้วิชาพลศึกษาเป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือกในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย การเรียนวิชาพลศึกษา เป็นการเตรียมความพร้อมต่างๆ ของนักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากพลศึกษามีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมของคนทุกชาติหรืออ็อกันยหนึ่ง กิจกรรมการออกกำลังกายเกือบเป็นชีวิตประจำวันเลยทีเดียว (ฟอง เกิดแก้ว, 2520) จะเห็นได้ว่าพลศึกษามีบทบาทที่สำคัญต่อชีวิตมนุษย์ และการพลศึกษาได้มีส่วนเกี่ยวข้องและสำคัญในระบบการศึกษา มาโดยตลอด มีนักการศึกษาและนักพลศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของพลศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

การพลศึกษาเป็นกระบวนการศึกษาอย่างหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความเจริญงอกงาม และมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม แต่อาจจะแตกต่างจากการศึกษาอื่นบ้างก็ตรงสื่อกลาง (Medium) ที่นำมาใช้ในการศึกษาหรือการเรียนการสอน (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2523)

การพลศึกษาทำให้จิตใจเข้มแข็ง ร่างกายมีสมรรถภาพ หัวใจทำงานได้ดีและก่อให้เกิดมีสุขภาพส่วนบุคคลดีขึ้น ซึ่งสามารถจะนำไปใช้ในเวลารว่างให้เกิดประโยชน์ได้ (John C. Thomson, 1971)

การพลศึกษาช่วยให้มีความสัมพันธ์ผลทางวิชาการ สติปัญญา การหาเหตุผล มีความรู้เรื่อง การออกกำลังกาย การป้องกันโรค สร้างความร่วมมือซึ่งกันและกัน ช่วยให้นักทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีน้ำใจรักความยุติธรรม มีความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ รับผิดชอบหน้าที่ เคารพกฎหมาย สัมพันธประชาชาติไทย (Charles A. Bucher, 1975)

รัฐได้เห็นความสำคัญของการพลศึกษา ต่อการพัฒนาบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ให้สมบูรณ์เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจการงาน เพื่อดำรงชีพในสังคม และเพิ่มสมรรถภาพของกำลังคนในการพัฒนาประเทศ จึงจัดการพลศึกษาไว้เป็นองค์หนึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่เริ่มแรก คือตั้งแต่ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2475, 2479, 2493, 2503 และในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในข้อที่ 6 ว่า "ให้มีคุณภาพที่ดี มีสุขภาพ และอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ" และในหมวดที่ 6 ข้อที่ 51 ได้กำหนดไว้ว่า "รัฐพึงจัด การพลศึกษาในทุก ระดับการศึกษา และพึงจัดให้ประชาชนทั่วไป เพื่อเสริมสร้างและให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของ การกีฬา สุขภาพ อนามัย และกิจกรรมการพักผ่อน" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520) การจัด การศึกษาในปัจจุบันจึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับ อุดมศึกษา แต่ก็ปรากฏว่าการเรียนการสอนวิชาพลศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ด้านการวางแผนการนิเทศ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดจากโครงสร้างและกระบวนการ การบริหารงานวิชาการ โดยส่วนรวมแล้วเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีสาเหตุมาจากผู้บริหาร งานวิชาการ ยังขาดความรู้ และประสบการณ์ ในงานวิชาการทำให้ไม่สามารถควบคุมและในการ นิเทศงานวิชาการแก่ครู อาจารย์ได้ดีพอ และให้ความสนใจด้านนี้น้อย (นิพนธ์ รอดอกภัย, 2525)

ด้านหลักสูตร มีปัญหาเรื่องหลักสูตร วัสดุ เอกสาร ประกอบการเรียน ไม่เพียงพอ เป็นปัญหามาก ต้องแก้ไขด่วน นอกจากนี้ยังพบปัญหาทางด้านเนื้อหาหลักสูตร ซึ่งทำให้ครูไม่เข้าใจ จุดมุ่งหมาย และสอนไม่ทัน (พงศ์พิช ทัศง, 2526) ปัญหาการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิชาพลศึกษา พบว่า ครูพลศึกษามีปัญหาในการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ ปัญหาที่ประสบการณ์มากแตกต่างกันในรายวิชาบังคับแต่ละรายวิชา (ทิพย์วัลย์ เรื่องขจร, 2523)

ด้านการจัดการเรียนการสอน ต้องการให้มีการแนะนำเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพห้องเรียน (ลิขิต อมาตยคง, 2529) และหมวดพละนันทน์ ขาดแคลนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร (นิรันดร์ กาทอง, 2529) เวลา และชั่วโมงเรียนวิชาพลศึกษาไม่เหมาะสม (ศิลปพงษ์ ศรีวุฒิ, 2523) ครูพลศึกษามีไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา จำนวนชั่วโมงการสอนของครูพลศึกษามีมากเกินไป (ศุภทินี มหิทธิบุรินทร์, 2525)

ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาพลศึกษา ปัญหาที่พบคือ นักเรียนไม่มีตำราอ่าน ประกอบการเรียนวิชาพลศึกษา เฉพาะขาดหนังสือกติกาใหม่ ๆ ของกีฬาบางประเภท ขาดหนังสือเอกสาร และวารสารทางพลศึกษา โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ กีฬา และวัสดุสิ้นเปลืองทางการกีฬา อุปกรณ์พลศึกษาไม่สอดคล้องกับจำนวนนักเรียน (ศุภทินี มหิทธิบุรินทร์, 2525) ขาดความรู้ในการซ่อมแซมอุปกรณ์ ขาดอุปกรณ์ทางเทคนิค และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมพลศึกษา (พีชเรข นิริยหะพันธ์, 2525) ทั้งยังมีความยากลำบากในการเบิกจ่ายอุปกรณ์เพื่อนำมาฝึกซ้อม อุปกรณ์ที่โรงเรียนจัดซื้อคุณภาพต่ำและขนาดไม่ได้มาตรฐานสากล (พิทักษ์ พลจันทร์, 2523) และครูพลศึกษามีความต้องการให้พลศึกษานิเทศก์ แนะนำวิธีผลิตอุปกรณ์ทางพลศึกษาขึ้นใช้เอง ต้องการให้พลศึกษานิเทศก์ช่วยแนะนำและสนับสนุนให้ครูใช้วัสดุทำอุปกรณ์ (ลิขิต อมาตยคง, 2529)

ด้านการวัดและประเมินผล ประสบบัญหาด้านแนวปฏิบัติอยู่มากทั้งทางด้านคู่มือประเมินผล ครูขาดความรู้ ขาดบุคลากรที่จะมาให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับการประเมินผล (กนกรัตน์ ชาญกว้าง, 2523) ในวิชาพลศึกษา อาจารย์พลศึกษาประสบบัญหาในการวัดผลด้านความรู้ คือ หน่วยการเรียนวิชาพลศึกษามีน้อย ทำให้นักเรียนขาดความสนใจในการที่จะสอบข้อเขียนไม่หวังผลจากการสอบข้อเขียน ด้านสมรรถภาพทางกายคือขาดสถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกในการวัดสมรรถภาพทางกายบางอย่าง การวัดสมรรถภาพทางกายบางอย่างต้องใช้เครื่องมือในการวัด

ยากมาก การวัดไม่ครบทุกด้านทำให้ยากต่อการวินิจฉัย สมรรถภาพทางกายของนักเรียน ทักชะ เป็น
ทีมทำให้เป็นปรนัยยากใช้เวลามากด้านเจตคติ คือ การสังเกตนักเรียน มีจำนวนมากและสังเกต
หลายอย่างในเวลาเดียวกันทำได้ไม่ทั่วถึง นักเรียนมากไม่สามารถวัดเจตคติได้ครบทุกด้านและ
ทุกคน (สมชาย ธรรมโกศล, 2523) เวลาวัดผลในชั่วโมงไม่เพียงพอ (พงษ์ศักดิ์ ภูมิพันธ์,
2526)

ด้านการใช้อาคารสถานที่เรียนวิชาพลศึกษา ปัญหาที่พบคือ การขาดสถานที่เปลี่ยน
เครื่องแต่งกาย ขาดสนามฟุตบอล ขาดโรงฝึกกีฬา (ศิลปพงษ์ ศรีวุฒิ, 2523) และไม่มีที่ต้มน้ำ
และที่ทำความสะอาดร่างกาย (พงษ์ศักดิ์ ภูมิพันธ์, 2526) การใช้และการปรับปรุงอาคารสถานที่ที่
ใช้สอนวิชาพลศึกษายังไม่เหมาะสม การจัดเตรียมอาคารสถานที่ต่าง ๆ ในการเรียนการสอนวิชา
พลศึกษายังไม่เหมาะสม (ศุภกวี มหิทธิบุรินทร์, 2525)

ด้านพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารเข้าใจคลาดเคลื่อนในการศึกษาของนักเรียน
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) ผู้บริหาร ร้อยละ 24 ไม่เคยรับการอบรมเรื่องการใช้หลักสูตรระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2524 เป็นผลให้การดำเนินนโยบายในโรงเรียนไม่สอดคล้องกับ
หลักสูตร (สมาน บุญฉั่น, 2524) สำหรับครูพลศึกษาที่ไม่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานมีสาเหตุมาจาก
พื้นฐานของครูพลศึกษาได้รับการฝึกฝนมาไม่เพียงพออีกทั้งขาดความศรัทธาในวิชาชั้นที่ตนศึกษา
ครูพลศึกษามีข้อบ่งชี้การปฏิบัติหน้าที่กว้างขวางมากเกินไป ยังผลให้การสอนวิชาพลศึกษาต้อง
ประสิทธิภาพลงและครูพลศึกษาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบทบาทที่เปลี่ยนแปลงได้เช่น ไม่เข้าใจ
หลักสูตรใหม่ การวัดผล ประเมินผล ในรายวิชาพลศึกษา (นัทยา สุคนธมณี, 2528)

ด้านการจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน และกีฬา ระหว่างโรงเรียนปัญหาที่พบใน
การจัดการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนมากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน คือ สถานที่
ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสนามกลางแจ้งและขาดการตรวจสุขภาพนักเรียนก่อนเข้าร่วมการแข่งขัน

ส่วนครูพลศึกษาและครูอื่นเห็นว่า ขาดเงินสำหรับจ่ายค่าล่วงเวลา และสวัสดิการ สำหรับบุคลากร ขาดการนำกิจกรรมประเภทที่เป็นศิลปะประจำชาติ เช่นกระบี่กระบอง ตะกร้อ ใช้เป็นกิจกรรม การแข่งขัน ขาดการประสานงานและความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครูพลศึกษาและครู อื่น ๆ ขาดงบประมาณในการจัดและดำเนินการแข่งขัน (ไพโรจน์ สุวรรณภักดิ์, 2524) ส่วน ปัญหาการแข่งขันกีฬาระหว่างโรงเรียน พบว่าไม่มีงบประมาณในการดำเนินการเตรียมตัวเข้าร่วม แข่งขัน นักกีฬาของโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนต่ำ มีภาระกิจประจำวันที่ต้องช่วยเหลือผู้ปกครอง ทำงานบ้าน การแข่งขันมุ่งเอาชนะกันเป็นสำคัญ ทักษะทางกีฬาของนักเรียนมีมาตรฐานต่ำ ครูพลศึกษามิงานสอนมาก ไม่มีเวลาฝึกฝน และความลำบากในการควบคุมความประพฤติและมารยาท ในการดูกีฬาในสนามแข่งขัน (พิทักษ์ พลพันธ์, 2524) แล้วทำให้เกิดการทะเลาะวิวาทของนักเรียน อันเนื่องมาจากการเชียร์ที่ยั่วยุ ค่นองและไม่เข้าใจในกฎกติกาการแข่งขัน ไม่พอใจผลการแข่งขัน (อัญชลี กิจจานุวัฒน์, 2527)

ด้านการจัดโครงการพลศึกษาพิเศษและนันทนาการ มีปัญหาดังนี้คือ ด้านนันทนาการ ขาดเวลาสำหรับจัดกิจกรรม ขาดโอกาสที่เข้าร่วมของนักเรียน ขาดความร่วมมือ ด้านโครงการ พลศึกษาพิเศษ หรือบรรดิกการ คือ ผู้ปกครอง และนักเรียนไม่เข้าใจ ขาดงบประมาณค่าใช้จ่าย และไม่สามารถจัดดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ (ศิลาพงษ์ ศรีวุฒิ, 2523) ในโรงเรียน รัฐบาลระดับมัธยมศึกษาใน 4 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ไม่มีโรงเรียนใดเลยที่จัดโครงการจัด กิจกรรมพิเศษทางพลศึกษา สำหรับนักเรียนปกติ (ประทีป เวชประสิทธิ์, 2527) ส่วนโรงเรียน รัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ มีโครงการจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนปกติมีจัด น้อยมาก (พีชเรข นริยหะพันธ์, 2525)

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สมควรที่จะต้องมีการแก้ไขหรือปรับปรุง พัฒนาโดยเร็ว เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขจะต้องใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือ เดิมผู้ทำหน้าที่

นิเทศการศึกษาโดยตรง คือ ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์เท่านั้น (นิสิตปริญญาโท สาขา นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร, 2526) ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักซึ่งจะต้องยึดปฏิบัติ และพัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้นไปตลอด คืองานทางวิชาการ อันได้แก่งานการเรียนการสอน ซึ่งบุคคลในโรงเรียนจะต้องพยายาม เข้าถึงความสำคัญและหลักการปฏิบัติ ในการพัฒนางานของตนให้ก้าวหน้า และทันต่อเหตุการณ์ให้เป็นปัจจุบันเสมอ จึงจะได้ชื่อว่าโรงเรียนมีคุณภาพในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

ในปัจจุบันงานนิเทศศึกษามีขอบเขตและความสำคัญมากขึ้นเพราะเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งในระบบการศึกษา หลักสูตร เทคนิค และวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดการศึกษา และการเรียนการสอน ตลอดจนการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียน และขนาดโรงเรียน ทำให้มีจำนวนนักเรียนและครูในโรงเรียนเพิ่มมากกว่าแต่ก่อน ดังนั้นการนิเทศการศึกษา โดยศึกษานิเทศก์จึงไม่เพียงพอและนิเทศไม่ทั่วถึง กล่าวคือศึกษานิเทศก์ไม่สามารถปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาไปสู่ระดับห้องเรียนให้ครบทุกโรงเรียนได้อีกทั้งแผนการเรียนแต่ละโรงเรียนมีมาก และแตกต่างกันไป ในขณะที่จำนวนศึกษานิเทศก์มิได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนที่ควรจะมี การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนการสอนก็มีมากขึ้น ประกอบกับครูอาจารย์ในปัจจุบันส่วนใหญ่มีความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีและเนื้อหาสาระที่ใช้สอนอบรมอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมากอยู่แล้ว ดังนั้นหากผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนร่วมมือกัน นิเทศงานวิชาการในโรงเรียนของตนเองอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนที่มีประสิทธิภาพก็จะช่วยให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน ทั้งยังจะช่วยบรรเทา ความขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็นในกระบวนการเรียนการสอนได้ทางหนึ่งด้วย (มานพ กาละดี และ เจษฎา แซ่มประเสริฐ, 2529)

กรมสามัญศึกษาจัดโครงการการพัฒนาการนิเทศงานวิชาการในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2530-2534 จัดตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 โดยกล่าวถึงปัจจัยพื้นฐานที่จะเอื้ออำนวยต่อการนิเทศภายใน สรุปได้ว่า สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ

1. หน้าที่หลักของโรงเรียน
2. การกำหนดความมุ่งหมาย และแนวทางในการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. ความเข้าใจในความหมาย ของการนิเทศภายใน
4. ทฤษฎี และศักยภาพภายในโรงเรียน
5. บทบาทของผู้บริหารกับรูปแบบของประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. การพัฒนาความรู้ บุคลากรในโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา จะทำทุกวิถีทางที่จะผลักดันให้ระบบการนิเทศภายในประสบผลสำเร็จ อันจะเป็นผลดีในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น (กองแผนงาน, 2528) แต่ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทยในปัจจุบันการนิเทศการสอน โดยศึกษานิเทศก์ยังไม่เพียงพอ และไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังที่ โสภณ รอดทอง กล่าวว่า การดำเนินการนิเทศการศึกษา ในส่วนภูมิภาคนั้นยังประสบปัญหา กรมสามัญศึกษาได้พยายามแก้ปัญหาและพยายามปรับปรุงงานด้าน นี้ให้มีประสิทธิภาพตลอดมา แต่การนิเทศก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (โสภณ รอดทอง, 2521) เหตุ ที่ทำให้มิตเทศการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จนั้นก็เพราะว่าครูส่วนมากไม่ชอบการนิเทศการสอน เห็นว่าการนิเทศไม่ได้ช่วยในการปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น ศึกษานิเทศก์ต้องการปฏิบัติหน้าที่การ นิเทศมากกว่าความต้องการของครูที่ขอรับการนิเทศ และครูเห็นว่าศึกษานิเทศก์ช่วยแก้ปัญหาการ เรียนการสอนของครูได้น้อย การแนะนำไม่ตรงตามที่ครูต้องการ (นิพนธ์ ไทยพาณิชย์, 2526) การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนจึงน่าจะ ได้ผลมาก เพราะเป็นการนิเทศโดยบุคลากรในโรงเรียน เอง ผู้นิเทศได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ และผู้ที่โรงเรียนคัดเลือก หรือแต่งตั้งขึ้น (อาคม จันทสุนทร, 2519)

เมื่อเป็นดังกล่าว การจัดการนิเทศการสอนแก่ครูพลศึกษา โดยจัดการนิเทศภายใน โรงเรียน จึงน่าจะ ได้ผลดีเช่นกัน ดังที่อาคม จันทสุนทร ได้กล่าวสนับสนุนว่าการนิเทศภายใน โรงเรียนก่อให้เกิดผลดีหลายประการ คือ

1. เป็นการเสริมกำลังของศึกษานิเทศและของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งไม่เพียงพอที่จะนิเทศได้ทั่วถึง
2. การนิเทศในสถานศึกษา ผู้นิเทศเป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหา ย่อมรู้ปัญหาได้ดี และสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าที่ศึกษานิเทศก์มานิเทศ
3. ผู้นิเทศในสถานศึกษาสามารถติดตามผลได้ตลอดเวลา สามารถดำเนินงานต่อไปโดยไม่ขาดการต่อเนื่อง
4. ผู้นิเทศในสถานศึกษาคุ่นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศการนิเทศเป็นกันเอง (อาคม จันทสุนทร, 2519)

การนิเทศภายในมีหลักการในการปฏิบัติดังนี้

1. สืบหาปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ
2. กำหนดจุดประสงค์การนิเทศให้แน่นอน
3. กำหนดหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละบุคคลในการนิเทศให้แน่นอน
4. คำนึงเสมอว่า การนิเทศเป็นการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนทั้งหมด
5. การนิเทศต้องยืดหยุ่นตามสภาพของโรงเรียน
6. ผู้นิเทศต้องใช้หลักจิตวิทยา และมนุษยสัมพันธ์
7. การนิเทศเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ควรมีการประเมินผลเป็นระยะ และประเมินโครงการทั้งหมด (ยุพิน นิธิกุล, 2527)

ตามหลักการนิเทศข้างต้น ในการกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบในการนิเทศการศึกษาภายในสำหรับครูพลศึกษา คือ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งนับเป็นผู้มีประสบการณ์ตามคุณสมบัติของหัวหน้าหมวดวิชาซึ่งต้องปฏิบัติงานด้านวิชาการมาไม่น้อยกว่า 3 หรือ 5 ปี จึงมีความชำนาญมากพอที่จะเป็นผู้นิเทศงานวิชาการแก่ครูพลศึกษาได้อย่างดี และหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยมีความใกล้ชิดกับครูและนักเรียนย่อมจะมองเห็นปัญหาการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา มองเห็นความต้องการของครู จึงสามารถที่จะมองเห็นลู่ทางในการนิเทศการสอนวิชาพลศึกษาให้ได้รับผลดีกว่าการนิเทศจากบุคคลภายนอกโรงเรียน

ฉะนั้นหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยจึงมีบทบาทมากที่สุดในการปฏิบัติงานนิเทศทางวิชาการแก่ครูพลศึกษา เนื่องจากมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของครูให้หมวดวิชาพลานามัยโดยตำแหน่งอยู่แล้ว และยังมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งได้แก่งานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนทุกขั้นตอนทุกกระบวนการ ดังที่กรมสามัญศึกษาได้กำหนดหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาไว้ดังนี้ "หัวหน้าหมวด วิชาคือผู้รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียน รองจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ" (กรมสามัญศึกษา, 2522) ดังนั้นหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยต้องปฏิบัติให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และตามนโยบายของโรงเรียน

ตามระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการแต่งตั้งหัวหน้าหมวด พ.ศ. 2522 ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของหัวหน้าหมวดวิชาว่า "ข้อ 10 (2) เป็นผู้มีความสามารถเหมาะสมที่จะได้เป็นผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาได้ และสามารถนิเทศงานทางวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบได้อย่างดี" และกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาระดับมัธยมศึกษาว่า "ข้อ 10 (6) นิเทศงานวิชาการในหมวดวิชาที่รับผิดชอบเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการใช้วัสดุอุปกรณ์ของข้าราชการครูในหมวดวิชานั้น" (กรมสามัญศึกษา, 2522) ดังนั้นในฐานะหัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้นำทางวิชาการหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย จึงจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่นิเทศวิชาการแก่ครูในหมวดวิชาพลานามัย อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อปรับปรุงช่วยเหลือให้คำปรึกษา แก้ไข ตรวจสอบ สัมภาษณ์ ให้บริการและแนะนำ แก่ครูพลศึกษาได้โดยไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ซึ่งอาจไม่ทันกาลและอาจไม่สามารถเข้าถึงปัญหาได้อย่างแท้จริง หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยอยู่ใกล้ชิดกับปัญหาและครูพลศึกษาย่อมมีความรู้ในปัญหาได้ดีและสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าที่จะให้บุคคลภายนอกมานิเทศ อีกทั้งผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครู-อาจารย์อยู่แล้ว จะทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้าง ความคุ้นเคย ผู้นิเทศที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียนสามารถติดตามผลปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกันและสามารถทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยต่อเนื่อง

จากรายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษาในสัปดาห์ปี พ.ศ. 2522 พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศควรปรับปรุงงานวิชาการเป็นอันดับแรก ซึ่งได้แก่การใช้หลักสูตร และเอกสารประกอบการใช้หลักสูตร การเรียนการสอน การวางแผนงานวิชาการ (กรมสามัญศึกษา, 2523)

วิชาพลศึกษา เป็นวิชาที่สามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตและช่วยแก้ปัญหาสุขภาพของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาอย่างมากในประเทศไทยได้ ถ้าหากการจัดการเรียนการสอน วิชาพลศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้นักเรียนซึ่งจะเติบโตเป็นพลเมืองของประเทศ มีความรู้ ทักษะ และปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ และการออกกำลังกายอย่างถูกต้อง การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนนับว่ามีความสำคัญในวิชาพลศึกษาเป็นอย่างมาก การที่วิชาพลศึกษาจะมีประโยชน์ต่อนักเรียนหรือไม่มากนักขึ้นอยู่กับครูพลศึกษาสามารถจัดหรือสอนวิชาพลศึกษาให้นักเรียนได้รับประโยชน์หรือไม่มากนักเพียงใด ถ้าครูสามารถ จัดโปรแกรมพลศึกษาให้มีการเรียนการสอนที่นักเรียนได้ประโยชน์มาก ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนประชาชนทั่วไปก็จะเห็นความสำคัญของวิชาพลศึกษา (วรศักดิ์ เพียรชอบ, 2523) แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในปัจจุบันยังมีปัญหามาก โดยเฉพาะครูพลศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในหลาย ๆ ปัจจัยที่ทำให้การพลศึกษาไม่พัฒนาเท่าที่ควรจะเป็น เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งปริมาณและคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาที่ยังไม่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพของครูพลศึกษา การศึกษาที่ไม่เข้าใจในเรื่องหลักการ ปรัชญา หลักสูตร และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพลศึกษา นอกจากนี้ ครูพลศึกษายังไม่กล้าแสดงออก หรือเสนอความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ และแก้ไข้ปัญหาต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องแก้ไขโดยเร็ว ด้วยการจัดการนิเทศภายในหมวดวิชาพลศึกษานามัยเพราะคุณภาพครูพลศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาวิชาพลศึกษาในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้การพลศึกษาของประเทศเจริญ แล้วส่งผลให้พลเมืองในประเทศมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง และประเทศมีชื่อเสียงและมีความมั่นคงในที่สุด

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะ เป็นครูสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ มีความสนใจที่จะศึกษา ความเห็นของครูสอนวิชาพลศึกษาและหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัยเอง ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษาของหัวหน้าหมวดพลศึกษานามัย ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวน นักเรียนและครูพลศึกษามาก มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการนิเทศวิชาพลศึกษามากกว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก จะได้ทราบว่าหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัย และครูพลศึกษา มีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติงานนิเทศทางวิชาของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัยแก่ครูพลศึกษาเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเสนอแนะแก่หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัย ให้ตระหนักถึงหน้าที่ของตน จะได้ปรับปรุงการปฏิบัติงานนิเทศทางวิชาแก่ครูพลศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อครูพลศึกษาจะได้มั่นใจในการสอนมากขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียน และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อศึกษานิเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ในการพัฒนาการนิเทศวิชาพลศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่มีอยู่และสอดคล้องกับความต้องการของครูพลศึกษาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 1-12
2. เพื่อเปรียบเทียบการรับรู้ระหว่างหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัยกับครูพลศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษานามัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 1-12

สมมติฐานการวิจัย

1. การปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม เป็นสิ่งที่มีอยู่และสามารถวัดได้
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษาของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม ตามการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม และครูพลศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 1-12 ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการรับรู้ของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม และครูพลศึกษาต่อการปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษา ของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 1-12
2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยมและครูพลศึกษา ที่ปฏิบัติราชการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในเขตการศึกษา 1-12 รวมจำนวน 329 โรงเรียน สำหรับครูพลศึกษาใช้โรงเรียนละ 1 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
3. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยถามครอบคลุมงานของหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยมที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศวิชาพลศึกษา 9 ด้าน คือ
  - 3.1 ด้านการวางแผนการนิเทศวิชาพลศึกษา
  - 3.2 ด้านพัฒนาหลักสูตรวิชาพลศึกษา
  - 3.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา
  - 3.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนวิชาพลศึกษา
  - 3.5 ด้านการวัดและประเมินผลวิชาพลศึกษา
  - 3.6 ด้านการใช้อาคาร สถานที่เรียนวิชาพลศึกษา

- 3.7 ด้านพัฒนาบุคลากร
- 3.8 ด้านการจัดการแข่งขันกีฬาภายในและกีฬาระหว่างโรงเรียน
- 3.9 ด้านการจัดโครงการพลศึกษาพิเศษและนันทนาการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย และครูพลศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ การนิเทศวิชาพลศึกษาเป็นอย่างดี
2. หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย และครูพลศึกษาทุกคน ตอบแบบสอบถามด้วยความ เป็นจริง และจริงใจโดยเข้าใจวัตถุประสงค์ของการวิจัย และคำตอบเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย เข้าใจในหน้าที่ และปรับปรุง การปฏิบัติงานนิเทศวิชาพลศึกษา ของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยแก่ครูพลศึกษา เพื่อบรรล วัตถุประสงค์ การจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การปฏิบัติ หมายถึง การทำหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย เกี่ยวกับการนิเทศวิชาพลศึกษา

งานนิเทศหรือการนิเทศวิชาพลศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุง การปฏิบัติและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันกับครูพลศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา

เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิผลสูงสุดในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาแก่นักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษา

หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยม หมายถึง ครูผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางโรงเรียนให้ปฏิบัติ
หน้าที่หัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยมหรือรักษาการแทนหัวหน้าหมวดวิชาพลศึกษามัธยมตามระเบียบกรม
สามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติราชการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรม
สามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตการศึกษา 1-12

ครูพลศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนวิชาพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัด
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 1-12

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการตีความสิ่งเร้าจากการสัมผัสของอวัยวะสัมผัสต่างๆ
ทั้งนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมหรือการเรียนรู้และการคิด (จวินทร์ ธานีรัตน์, 2517)

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 1-12 ที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500
คนขึ้นไป